

Informace k postupu při odstraňování vší ze školského kolektivu

Jak postupovat ve školách a školských zařízeních?

V případě výskytu pedikulózy (ale i jiných infekčních onemocnění) ve škole je naprosto nezbytná spolupráce s rodiči (zákonnými zástupci) všech dětí. Učitelé sami nemohou dětem hlavy plošně kontrolovat, aby nerozšířili pedikulózu na další děti. **Zbavit děti vší je povinností rodičů, nikoliv školy a jejich pedagogických pracovníků.**

V případě žáků, které rodiče posílají opakovaně do kolektivu neodvšivené, lze doporučit, aby o této skutečnosti byl informován příslušný orgán sociální péče.

Co je veš dětská?

Veš dětská (*Pediculus capitis*) je bezkřídlý hmyz, který žije pouze ve vlasech lidí, nejčastěji dětí ve věku 6-15 let. Bodá a sají krev. Délka jejich těla se pohybuje mezi 2-3,5 mm. Vší mají 3 páry nohou, jsou opatřené silnými drápy, jimiž se pevně přidržují vlasů.

Samička klade vajíčka, která přilepuje pevným tmelem na vlasy, těsně u pokožky. Vajíčka vší (nazývaná hnidy) jsou ve srovnání s velikostí jejich těla poměrně velká, asi 0,8 mm dlouhá. Z hnid se již za 7 dní vylíhnou larvy vší, které začínají ihned bodat a sát krev.

Mezitím vlas trochu povyroste, ale prázdné vaječné obaly zůstávají pevně přilepeny a s vlasem postupně odrůstají. Jestliže je délka vlasu mezi přilepenou hnidou a pokožkou větší než 1 cm, jsou hnidy s největší pravděpodobností mrtvé, nebo již vylíhly.

Čerstvě vylíhly larvy vší jsou světle zbarvené a jen asi 1 mm dlouhé, a proto se snadno přehlédnou. Než dospějí, třikrát se svlékají. Celý jejich vývoj proběhne za 17-25 dní, samičky se dožívají 3-5 týdnů a během života naklade každá z nich 50-150 vajíček. Larvy i dospělé vší sají krev nejméně 3krát denně.

Jak se veš dětská přenáší?

K přenosu vší dochází při těsném kontaktu s napadenou osobou, nejčastěji mezi příslušníky rodiny, mezi sourozenci, spolužáky ve škole nebo při letních a zimních rekreačních pobytech dětí. Dospělá lezoucí veš si jednoduše „přestoupí“ na nového hostitele, kde klade hnidy a životní cyklus se opakuje.

Přenos vzduchem není možný.

Další možností přenosu je přenos pomocí tkanin (čepic, ručníků, ložního prádla, čalounění), do kterých se veš zachytí. Dojde-li včas ke kontaktu tkaniny s vlasy člověka, může veš takto osídlit nového hostitele. Ovšem veš mimo hostitele přežívá cca 24 hodin od posledního sání.

Jak se nákaza projevuje?

Přítomnost vší se projevuje nadměrným svěděním hlavy. Někdy bývá nápadnějším příznakem lechtání, způsobené prolézáním vší mezi vlasy, nejčastěji po večerním ulehnutí do postele. Napadené děti bývají neklidné, trvale nevyspalé, ve škole nepozorné.

Hnidy se jeví jako miniaturní váčky připevněné k vlasům, většinou bělavě lesklé. Jejich velikost se pohybuje okolo 1 mm. Na rozdíl od lupů je nelze smýt nebo odfouknout. Odstranitelné jsou pouze mechanicky. Hnidy nacházející se na vlasu dále než 1 cm od pokožky jsou vylíhly nebo mrtvé. Naopak nález hnid blíže k pokožce znamená, že ve vlasech jsou pravděpodobně i pohybující se dospělé vší.

Z odborného pohledu je **zavšivení** považováno za infekční onemocnění „*pediculosis*“, u kterého hrozí šíření v dětském kolektivu. Veš dětská v našich podmínkách nepřenáší žádné původce infekčních onemocnění ani nepůsobí jiné objektivní potíže. I když veš není přenašečem žádných onemocnění, může samotné škrábání vést ke vzniku poškození pokožky a druhotné infekci

Jak se vší zbavit

Postupy k odstranění musí být zaměřeny jak na dospělé jedince, tak na všechna vývojová stadia vší, zvláště hnidy.

1. Odstranění živých vší

Léčbu zahájíme pouze v případě, že ve vlasech nejdeme dospělé lezoucí vši. V souladu s tímto nálezem by měl být na jednotlivých vlasech (především za ušním boltcem a na týle) nalezeny hnidy nacházející se blízko (pod 1 cm) k pokožce.

Je-li nemocný chlapec nebo muž, nabízí se nejjednodušší řešení, tedy ostrihání vlasů na délku pod 1 cm. V takto krátkých vlasech vši žít nemohou.

Pokud je toto řešení nevhodné, např. u dívek, postupujeme takto:

- V lékárně zakoupíme přípravek proti vším. Je k dostání bez lékařského předpisu. Přípravek použijeme přesně podle přiloženého návodu k použití. Na příbalovém letáku je uvedeno i za jak dlouho je nutné odvšivení opakovat. Druhé odvšivení se doporučuje udělat vždy (ne dříve než za týden), aby se zlikvidovaly přežívající hnidy a z nich vylíhly larvy.
- Dále léčbu podpoříme vyčesáváním vlasů tzv. všiváčkem, což je velmi hustý hřeben, který je k dostání v lékárně nebo je příbalen k přípravku proti vším. Vyčesávání je nutné provádět alespoň 5 minut, u dlouhých vlasů déle, a to od kořínků vlasů postupně z celého povrchu vlasaté části hlavy. V prvním týdnu nejlépe každý den.

2. Odstranění hnid

Mezi mrtvými hnidami stačí jedna živá a problém je zde opět. Odstraňování hnid je složitější. Ty nelze vyčesat, musí se mechanicky odstraňovat, neboť hnidy jsou přilepeny ke kořenu vlasu, tzn. provádět stažení zbývajících hnid ručně. Tato činnost je velmi zdoluhavá a pracná, ale pro úspěch celého procesu nezbytná.

3. Sledujte účinek

Účinnost léčby je nutno kontrolovat – důkladnou prohlídkou hlavy (alespoň tři týdny po odvšivovací proceduře. Abyste nákazu skutečně zlikvidovali je třeba: vydezinfikovat všechny hřebeny a kartáče v rodině, vyprat a vyžehlit zejm. ložní prádlo. Zkontrolovat vlasy všech členů rodiny.

4. Co dělat, když přípravek nezabere?

Příčin proč se nepodaří vši napoprvé zlikvidovat může být více: odolnost vši proti zvolenému preparátu – pak je třeba vyzkoušet jiný; nedodržení postupu (množství, četnost) – je nutno přesně dodržovat návod; nedostatečné mechanické odstranění hnid – v celém procesu je tento krok nejdůležitější; nedůslednost ostatních rodičů ve třídě (nákaza se potom šíří a opakuje ve velmi krátkých intervalech) – nutná důslednost a zodpovědnost všech rodičů ve třídě!

5. Vlasy pravidelně prohlížejte

Jediným možným preventivním opatřením proti vši dětské jsou časté prohlídky vlasů a v případě nálezu vši neodkladné odvšivení. Veš dětská vzdoruje všem běžným hygienickým úkonům, jako je běžné česání a mytí vlasů. K jejich odstranění je nutné používat přípravky k tomu určené.

Shrnutí:

V případě výskytu vši v dětském kolektivu je nutná spolupráce rodičů všech dětí a pedagogů.

Zbavit děti vši je povinnost rodičů, nikoliv školy nebo samotných pedagogických pracovníků.

Povinnosti rodičů:

- **Okamžitě nahlásit třídnímu učiteli a vedení školy výskyt vši, či hnid u dítěte.**
- **Zabezpečit takové ošetření hlavy dítěte, aby byly odstraněny jak vši, tak hnidy.**
- **Dítě může nastoupit do školy až po splnění předchozích bodů.**

Je důležité myslet na následující:

- Pokud bude v kolektivu jedno dítě zavšivené, vystavuje riziku i ostatní děti.
- Důležitá je i prohlídka a event. Odvšivení všech členů rodiny i pedagogického sboru. Pouze ale v případě zavšivení, neprovádět preventivně.
- Současně je nutné zahubit vši, které se mohou přechodně vyskytovat na pokrývkách hlavy (čepicích, šátcích apod.), hřebenech a kartáčích na vlasy, ložním prádle. Veš může přežít i 24 hodin mimo člověka, bez potravy. Všechny tyto věci je nutné vyvařit nebo postříkat dezinfekčními přípravky. To platí pro školu i domácnost.